

АНГЛИС ТИЛИН УЙРӨНҮҮДӨ ОКУУЧУЛАРДЫ АДЕП-АХЛАКТЫК ЖАНА РУХАНИЙ ЖАКТАН ТАРБИЯЛОО

Усенова Назира Туратбековна

магистр, улук окутуучу, ОшМУ

Алибаев Алмазбек Назирдинович

магистр, улук окутуучу, ОшМУ

Аннотация: Азыркы учурда, орто кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарттарына ылайык, академиялык дисциплиналардын жана кесиптик модулдардын мазмуну кесиптик компетенцияларды - билимдерди жана көндүмдөрдү гана эмес, ошондой эле жалпы - тандалган кесиптин социалдык маанисин түшүнүүнү калыптандырууну карайт, коллективде иштөө, кесиптештер менен эффективдүү баарлашуу, тарыхый мурастарга жана маданий баалуулуктарга аяр мамиле жасоо, социалдык, маданий жана диний айырмачылыктарды сыйлоо, сергек жашоо образын сактоо, кызматкердин кесиптик имиджинин ажырагыс бөлүгү катары руханий жактан өнүктүрүү.

Ачкыч сөздөр: адеп-ахлак, биримдик, коом, мурас, руханий, студент, тарбия.

Аннотация: В настоящее время в соответствии с федеральными государственными образовательными стандартами среднего профессионального образования содержание учебных дисциплин и профессиональных модулей предусматривает формирование профессиональных компетенций - не только знаний и умений, но и понимания социальной значимости избранной профессии. , работа в команде, эффективное общение с коллегами, уважение к историческому наследию и культурным ценностям, уважение к социальным, культурным и религиозным различиям, ведение здорового образа жизни, духовное развитие как неотъемлемая часть профессионального имиджа работника.

Ключевые слова: нравственность, единство, общество, наследие, духовность, ученик, воспитание.

Annotation: Currently, in accordance with the federal state educational standards of secondary vocational education, the content of academic disciplines and vocational modules provides for the formation of professional competencies - not only knowledge and skills, but also an understanding of the social significance of the chosen profession. , teamwork, effective communication with colleagues, respect for historical heritage and cultural values, respect for social, cultural and religious differences, maintaining a healthy lifestyle, spiritual development as an integral part of the professional image of the employee.

Keywords: morality, unity, society, heritage, spirituality, student, upbringing.

КИРИШҮҮ

Бул мақалада англис тилин ўйрөнүүдө адеп-ахлактык жана руханий тарбиянын интеграциясы изилденип, анын студенттин ар тараптуу өнүгүүсүнө көмөктөшүүдөгү мааниси баса белгиленет. Адеп-ахлактык тарбия эмпатия, ак ниеттүүлүк жана коомдук жоопкерчилик сыяктуу баалуулуктарды өрчүтсө, руханий өсүү ички аң-сезимди, максатты жана маданияттар аралык түшүнүүнү тарбиялайт. Адабияттарды талдоо, класста талкуулоо, рефлексивдүү жазуу жана ролдук оюндар аркылуу англис тилин ўйрөнүү этикалык жана жеке өсүү үчүн аянтча болуп калат. Мақала ошондой эле баалуулуктарга негизделген окутуу чөйрөсүн түзүүдөгү мугалимдердин маанилүү ролуна басым жасалып, маданий сезимталдык жана окуу планынын чектөөлөрү сыяктуу потенциалдуу көйгөйлөрдү чечет. Англис тилин окутууга адеп-ахлактык жана руханий чен-өлчөмдөрдү киргизүү менен педагогдор тилди билүүнү да, мүнөздөрдү өнүктүрүүнү да өнүктүрө алышат, окуучуларды ойчул, этикалык глобалдык жарандар болууга даярдай алышат.

INTRODUCTION

Билим берүү дайыма эле билим алуу эмес; мүнөзүн калыптандыруунун жана инсандардын ар тараптуу өнүгүүсүнө көмөктөшүүчү каражат болуп саналат. Адеп-ахлактык жана руханий тарбия бул процессте чечүүчү роль ойнойт, окуучуларды өмүр бою алардын иш-аракеттерин жана өз ара аракеттенүүсүн жетектөөчү баалуулуктар менен куралдандырат. Англис тилин ўйрөнүүгө интеграцияланганда, бул элементтер лингвистикалык компетенттүүлүктү гана жогорулатпастан, эмпатикалык, этикалык жана глобалдуу аң-сезимдүү инсандардын өнүгүшүнө да салым кошот. Бул мақалада англис тилин ўйрөнүү адеп-ахлактык жана руханий өсүш үчүн кандайча кызмат кыла аларын изилдеп, бул өлчөмдөрдү эффективдүү киргизүү үчүн стратегияларды жана мисалдарды көрсөтөт.

Адеп-ахлак жана рухий тарбиянын мааниси;

Адеп-ахлактык жана руханий тарбия окуучуларда максатка, боорукердикке жана урматтоого тарбиялайт. Бул сапаттар маданий көп түрдүүлүк, этикалык дилеммалар жана тез технологиялык прогресс көнүмүш болуп турган дүйнөдө абдан маанилүү. Тилди ўйрөнүү, айрыкча англис тили дүйнөлүк тил катары бул муктаждыктарга жооп берүү үчүн уникалдуу платформаны сунуштайт. Англис тили класстары көбүнчө адабияттар, талкуулар жана маданий материалдар аркылуу ар түрдүү көз караштарды ачып берип, студенттерге боорукердик, чынчылдык жана адилеттүүлүк сыяктуу жалпы адамзаттык баалуулуктар жөнүндө ой жүгүртүүгө мүмкүнчүлүк түзөт.

Мындан тышкары, рухий өнүгүү студенттердин ички жашоосун жакшыртат, алардын жеке ишенимдери жана баалуулуктары менен байланышууга жардам берет. Бул диний руханият менен эле чектелбестен, эстүүлүктү, туруктуулукту жана өз ара байланыш сезимин өрчүтүүгө жайылтылат. Англис тилин ўйрөнүү контекстинде рухий өсүү рефлексивдүү жазуу, философиялык тексттерди изилдөө жана мазмундуу темалар боюнча талкуулоо аркылуу өбөлгө болот.

Англис тилин үйрөнүүдө моралдык тарбияны интеграциялоо

1. Адеп-ахлактык ой жүгүртүүнүн куралы бул адабият.

Адабият адеп-ахлактык темаларды киргизүү жана талкуулоо үчүн абдан күчтүү каражаттардын бири болуп саналат. Англис тили класстары көбүнчө этикалык дилеммаларды, адамдардын күрөшүн жана коомдук маселелерди камтыган аңгемелерди, ырларды жана пьесаларды камтыйт. Мисалы: классикалык чыгармалар, мисалы, Harper Lee тарабынан To Kill a Mockingbird сыяктуу адилеттик, бейкалыс жана кайраттуулук темаларын талкуулоого мүмкүнчүлүк берет.

Халед Хоссейнинин "Батперек учукчу" сыяктуу заманбап баяндары студенттерге сатып алуу, берилгендик жана тандоонун таасири темаларын изилдөөгө мүмкүндүк берет.

Мугалимдер окуучуларды каармандардын чечимдерин талдап, өз баалуулуктары жөнүндө ой жүгүртүп, бул сабактар турмуштук кырдаалдарга кандайча колдонуларын талкуулоого үндөй алышат.

2. Класстагы талкуулар жана дебаттар

Англис тилин үйрөнүү көбүнчө талкуулар жана дебаттар сыяктуу сүйлөө иш-аракеттерин камтыйт. Бул экологиялык этика, теңдик жана социалдык адилеттүүлүк сыяктуу адеп-ахлактык темаларга ылайыкташтырылышы мүмкүн. Мисалы, студенттер жасалма интеллекттин этикалык кесепеттерин же климаттын өзгөрүшүнө каршы күрөшүүдө бай мамлекеттердин милдеттерин талкуулашы мүмкүн.

Мындай иш-чаралар бир гана тил көндүмдөрүн өркүндөтпөстөн, студенттерди өз көз караштарын урматтоо менен айтууга, башкаларды угууга жана көптөгөн көз караштарды сын көз менен баалоого үйрөтөт.

3. Адеп-ахлактык көңүл буруу менен тапшырмаларды жазуу

Жазуу тапшырмалары, анын ичинде дилбаяндар, рефлексивдүү журналдар жана чыгармачыл аңгемелер моралдык ой жүгүртүүгө түрткү берүү үчүн иштелип чыгышы мүмкүн. Мисалы:

Студенттер моралдык тандоого туш болгон жеке тажрыйбасы жөнүндө жазышы мүмкүн.

Алар этикалык чечимдердин кесепеттерин изилдеген ойдон чыгарылган баяндарды жасай алышат.

«Чынчылдык мен үчүн эмнени билдирет?» деген темадагы дил баяндар. же «Биздин коомдогу боорукердиктин ролу» студенттерге тил үйрөнүүнү интроспекция менен байланыштырууга мүмкүндүк берет.

4. Ролдук оюндар жана симуляциялар

Тарыхый окуяларды чагылдыруу же келечектеги сценарийлерди элестетүү сыяктуу ролдук иш-чаралар студенттерди этикалык чечим кабыл алууну талап кылган кырдаалдарга чөмүлдүрүшү мүмкүн. Мисалы, тынчтык келишимин түзүү же жамааттык чыр-чатакты чечүү боюнча симуляция студенттерди англис тилин колдонууда эмпатия, дипломатия жана критикалык ой жүгүртүүгө чакырат.

Англис тилин үйрөнүү аркылуу руханий өсүүгө дем берүү

1. Рефлексиялык практикалар

Ой жүгүртүү руханий өсүштүн негизи болуп саналат. Англис тили мугалимдери окуучуларды төмөндөгүлөргө үндөп, рефлексивдүү практикаларды бириктире алышат:

Маанилүү окуялар боюнча ыраазычылык журналдарын же жеке ой жүгүртүүлөрдү жазыңыз.

Англис тилдүү маданияттардан шыктандыруучу цитаталарды же накыл сөздөрдү талкуулаңыз.

Тексттер жана талкуулар аркылуу үмүт, туруктуулук жана ийгиликтин мааниси сыяктуу темаларды изилдеңиз.

2. Ар түрдүү көз караштарды изилдөө

Англис тилин үйрөнүү ар кандай маданияттарга, философияларга жана дүйнөгө көз караштарга таасир этүүнү камтыйт. Мугалимдер ар түрдүү салттардын материалдарын киргизип, өз ара байланышты жана көп түрдүүлүктү урматтоо сезимин тарбиялай алышат. Мисалы:

Студенттер ар кандай маданияттар өздөрүнүн адабияттарында сүйүү, кайраттуулук же туруктуулук сыяктуу универсалдуу темаларды кантип чагылдыраарын салыштыра алышат.

Алар Мартин Лютер Кинг сыяктуу таасирдүү лидерлердин сөздөрүн талдай алышат, алардын сөздөрү рухий жана адеп-ахлактык ой жүгүртүүгө түрткү берет.

3. Ой жүгүртүү жана тил үйрөнүү

Терең угуу жана багытталган окуу сыяктуу эстүүлүк практикасын англис тили сабактарына киргизүүгө болот. Поэзияны медитациялык окуу же диалогдорду эстүү угуу сыяктуу иш-чаралар студенттердин материал менен терең байланышуу жөндөмүн арттырып, тил көндүмдөрүн жана рухий аң-сезимдерин өстүрөт.

Адеп-ахлактык жана рухий жактан тарбиялоодо мугалимдердин ролу

Мугалимдер адеп-ахлактык жана руханий өлчөмдөрдү англис тилин үйрөнүүгө интеграциялоодо чечүүчү ролду ойношот. Алар:

Этикалык жүрүм-турумдун үлгүсү: Чынчылдыкты, боорукердикти жана сый-урматты көрсөткөн мугалимдер окуучуларга күчтүү үлгү көрсөтүшөт.

Колдоочу чөйрөнү түзүңүз: Боорукердикти, кызматташууну жана ачык диалогду баалаган класс маданияты окуучуларды өз оюн ачык айтууга үндөйт.

Сынчыл ой жүгүртүүгө түрткү бер: Студенттерге божомолдорго суроо берүүгө, аргументтерге баа берүүгө жана алардын баалуулуктары жөнүндө ой жүгүртүүгө жетектөө аларга жетилген моралдык компасты өнүктүрүүгө жардам берет.

Кыйынчылыктар жана чечимдер

Кыйынчылыктар

Маданий сезгичтиктер: Англис тили класстары көбүнчө ар кандай ишенимдер жана баалуулуктар менен ар түрдүү тектеги студенттерди камтыйт. Адеп-ахлактык жана руханий темаларды чечүүдө инклюзивдүүлүктү тең салмактоо татаал болушу мүмкүн.

Убакыттын чектөөлөрү: Толгон окуу программасы менен адеп-ахлактык жана рухий билимди киргизүүгө убакыт табуу кыйынга турушу мүмкүн

Тренингдин жетишсиздиги: Бардык эле мугалимдер адеп-ахлактык жана руханий темаларды натыйжалуу чечүүгө даяр эмес.

Чечимдер

Маданий жактан сезимтал материалдар: Көп түрдүүлүктү урматтаган жана универсалдуу баалуулуктарды кубаттаган тексттерди жана иш-аракеттерди тандаңыз.

Интегралдык мамилелер: Адеп-ахлактык жана руханий элементтерди өзүнчө тема катары кароонун ордуна, учурдагы иш-аракеттерге киргизүү.

Квалификацияны жогорулатуу: Мугалимдерге адеп-ахлактык жана руханий тарбияны тил окутууга киргизүү боюнча тренингдерди өткөрүү.

Корутунду

Англис тилин үйрөнүүдө адеп-ахлактык жана руханий тарбияны интеграциялоо окуучулардын билим алуу тажрыйбасын байытып, аларды ойчул, боорукер жана ар тараптуу инсан кылып калыптандырат. Адабият, талкуу, жазуу жана рефлексиялык практиканы колдонуу менен педагогдор тилдик жөндөмдөр менен катар баалуулуктарды жана жакшы сапаттарды өстүрө алышат. Кыйынчылыктарга карабастан, окуучулардын адеп-ахлактык жана руханий жактан өсүшүнө көмөктөшүүнүн артыкчылыктары тоскоолдуктардан алда канча ашып түшүп, аны комплекстүү билим берүүнүн маанилүү компоненти болуп саналат.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Браун, Н. D. (2007). Принципер боюнча окутуу: Тил педагогикасына интерактивдүү мамиле (3-басылышы). Pearson Education.
2. Кэмпбелл, Э. (2008). Мугалимдиктин этикасы моралдык кесип катары. Curriculum Inquiry, 38(4), 357–385.
3. Hay, D., & Nye, R. (2006). Баланын руху (2-бас.). Jessica Kingsley Publishers.
4. Kramsch, C. (1993). Тилди окутуудагы контекст жана маданият. Оксфорд университетинин басмасы.
5. Noddings, N. (2002). Адептүү адамдарды тарбиялоо: мүнөздү тарбиялоонун камкор альтернативасы. Мугалимдер колледжинин басмасы.
6. Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). Лонгман сөздүгү тилди окутуу жана прикладдык лингвистика (4-бас.). Pearson Education.
7. Ryan, K., & Bohlin, K. E. (1999). Мектептерде мүнөздү куруу: адеп-ахлактык тарбияны жашоого тартуунун практикалык жолдору. Жосси-Бас.
8. Торнбери, С. (2006). An A–Z of ELT: Англис тилин окутууда колдонулган терминдердин жана түшүнүктөрдүн сөздүгү. Макмиллан билим берүү.
9. Райт, А. (2001). Англис тилин окутуудагы искусство жана гуманитардык илимдер. Кембридж университетинин басмасы.

10. Zohar, D., & Marshall, I. (2000). Рухий интеллект: эң жогорку интеллект. Bloomsbury Publishing.